

UNITÁRIUS ÉLETT

IV. EVFOLYAM, 7. SZAM.

1950 JÜLIUS 15.

„Mindent összevéve azt mondjuk, hogy mindazok, amik az Evangéliumban és az Apostolok írásaiban foglaltnak s az üdvösség alapját illetőleg a prófétai írásokkal megegyeznek, továbbá Isten tiszteletének és segítségül hívásának igaz módját tartalmazzák, az idők végezetéig fognak tartani.

Mindazok pedig, amik időlegeseek, Istentől előre megszabott időpontig fognak tartani.“
(Dávid Ferenc: A kettős Istenségről.)

Aratás.

A nap izzó aranykohója perzselő hőséggel árasztja el a kalászkok sárga fényében villódzó búzatablák végtelen sorát. Mint olvasztott acél zuhog alá az érlelő nap áldott melege s bő sugárzásában a munka bronzbaöntött szobraként magasodik föl a barázdák szorgoskezü népe. Az anyaföld terített asztala dús vendégséggel várja, jutalmazza hűségese fiait, kik verítékük hulló csöppjeivel tették termékenyvé a gazdag termés ígézetében tündöklő magvar rónaságot. A legszentebb földi misztériumnak: az aratásnak utolsó felvonása befejezéséhez közeledik.

Mint valami roppant zenekar láthatatlan karmesterének vezénylő pálcája nyomán, lendül a munka forró üteme, hogy azután csendes futamokba feloldódva, fokozatosan elhalkuló akkordokká szelidüljön el. A nap fényében meg-megcsillanó kaszák élesen esendülő fortissimójába itt-ott bele-bele harsan már az új idők gépcsodájának: a „kombájn“-nak wagneri dübörgésű muzsikája is.

Az aratás nemcsak az ember egész évi fáradozásának földi koronája, de igaz öröme Istennek is. Isten lelkének újjongó eláradása a földi téreken. Öröme afelett, hogy hűségese szolgálatért gazdag jutalmat adhat s bizonyágtétele amellet, hogy minden szem búza csak az Ő szent szándékainak áldott rostáján keresztül hullva juthat a magtárba: az aratás eredményének földi szentélyébe.

Nincsen az emberi munka területének egyetlen olyan pásmája sem, amelynek művelése közben elevenebb, szorosabb, érzékelhetően személyesebb kapcsolatba jutna az ember az Isteni gondviselés megnyilatkozásával, mint épen az aratás. A korszerű technika áldásos alkotásait, amelyek munkáját könnyebbé teszik, a dolgozó ember hálás örömmel fogadja. Az aratás műveletét azonban még sem tekintí sohasem egy megszokott munkafolyamat mechanikus végrehajtásának csupán, de annál mindig többnek. Az aratás előtte: szentség, szertartás és vallomástétel. Üzenetváltás ég és föld között.

A földi aratás számvetése felől hadd forduljon most vizsgálódó tekintetünk a *belső szférák* világa felé. Vajjon vár-e reánk ott is gazdag jutalom? Embertársaink közösségéhez fűződő kötelességeinket vajjon hiánytalanul teljesítettük-e? Mindig nyitva állott-e lelkünk pitvara a szenvedő szívek siráma előtt? Letöröltünk-e minden csöppnyi könnyet, ami irgalmunkért esedezve elibénk hullott. Kezünket mindig kinyújtottuk-e, valahányszor egy-egy segítségért esdeklő kéz a mi, erőnkben bízva keresett, remélt támogatást? Csak a magunk kövér búzaszemeire vetettünk-e ügyet, vagy gondoltunk azokkal is, kiknek üres csűrjében a fekete inség a számadógazda?...
Csendes esti órákon, mikor a külső szférák el-

ÁHITAT.

„Adjátok hálát az Istennek. Imádkozzatok szent nevének. Hirdessétek dicséretét. És minden jó tétéményét. A nép előtt beszéljétek, Nagy csudáit, melyeket tett.“

Végtelen Jóság, Mennyei Atyám! Ez az ősi zsoltár esendül meg lelkemben, ha ajkamra veszem nevedet. Szívem tele van hálával Irántad. Mert tudom, hogy Te alkottad ezt a világot és életemet is Néked köszönhetem. Áldalak a gondviselésért, mellyel vigyázod a nagy mindenséget. A búzatermő mezőkért és a mindennapi kenyérért. Hálát adok Néked azért a férfias bátorságért, mellyel választottaid a lélek kenyerét lelkükben kitermelték és egyik helyről a másikra vitték, hogy lelkileg senki se éhezze. Áldalak a szenvedésekért, melyek osztályrészüil jutottak a legjobbaknak. Áldalak a mi Unitárius Anyaszentegyházunkért, mely az Ur Jézus Krisztus Evangéliumának letétéményese itt a földön, hogy híveibe munkálva Országod ügyét, jobbá, békésebbé és mindenki számára boldogabbá tegye az életet. Áldalak azért, hogy engem is részesévé tettél ennek a gyönyörű munkának. Segíts, hogy buzgó igyekezettel végezhessem a rámbízottakat. Ha szenvednem kell a Te ügyedért, erősíts meg a szenvedésekre. Te vagy az én reménységem, mindennap várlak Téged. Szent hitem boldogan esendül ki a régi énekből: „Atyáinkat is az Ur védte. A jókat mindig Ő segítte. Harcban a baj ha ránk szakadt, az Ur mindig velünk maradt. Csak Ő hozzá hívek legyünk, Öröké megtart Istenünk.“ Amen.

1900 éves üzenet.

I. Korinthus XVI. 13—14.

„Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek. Minden dolgotok szeretetben menjen v-gbe.“

Manapság úgy rohannak az események, hogy aki lépést akar tartani, még pihenésre sem jut ideje. Még kevésbé alkalmasak az ilyen idők a mult emlékein való merengésre. Pedig a fejlődés egyenes vonalán a mult és a jövő úgy össze vannak szakíthatók el végzetes következmények nélkül nem szakíthatók el egymástól. Okos nemzedék a mult életszálaiból szövö meg a jövő vezérfonalát. A jelen tudatosan, vagy ösztönösen mindegyre visszanez a régiekre. Önmagát és képességeit hozzáméri a mult méreteihez és úgy lendül neki a jövőnek. Sokatígérő tavaszidején előre felméri munkája gyümölcsét s önkénytelenül is összehasonlításokat tesz: Volt-e még esztendő, mely ennyit ígért volna? Ha hosszú heteken keresztül tikasztó meleg gyötri az esőre szomjas mezőket, régi feljegyzések között azt keresi: volt-e valaha ilyen „csapadékszegény“ nyár? Békében szilárd, gazdaságilag jólmegalapozott nemzedékek, az ősök életében azt fürkészik: volt-e hasonló aranykora az emberiségnek? A mult eseményei között találunk néha olyan fordulatokat, melyeknek történelmi jelentőségeit sokszor csak századok mulva tudjuk kellően kiértékelni. Egy

hallgat már a munka muzsikája, fejünket alázatosan meghajtva, tekintsünk olykor magunkba is s keressünk feleletet mind e kérdésekre. Lelkiismeretünk megnyugtató válaszától s csupán *eguedül* csak attól függ: vajjon ama *legbelsőbb szféránk*ön is lesz-e takarás?...

ilyen emlék rajzik fel a kereszténység életégén napjainkban. Idevonatkozó történelmi emlékek, vele foglalkozó tudósok egybehangzó véleménye szerint, 1900 esztendővel ezelőtt indult el első európai missziós útjára Pál apostol. Azelőtt sokszor állott a Trója melletti kis kikötőben, honnan a hajók gyakran indultak az európai partok felé. Elmerengve nézett a ködön át, míg egyszer csak megérezte, hogy üzen érte a túlsó part. Philippus—Athén—Korinthus egymásutáni állomásai az új földön. Mindenütt népes gyülekezetek veszik át és őrzik az új tanokat. Az „ismeretlen Isten”-ről hirdett Evangélium telíti Európa levegőjét és megváltoztatja az élet képét. Tizenkilencszáz esztendővel ezelőtt Pál első európai útja alkalmával, ő sem sejtette, hogy egy egész világrész legnagyobb jótévője érkezett benne Európába.

Boldogan éli bele magát új gyülekezetelbe és fáradhatatlan szent pazarlással osztogatja az „ismeretlen Isten” evangéliumát. Apostoli munkája sok fáradtsággal jár. Az Igének, mely a keresztén aratta végső győzelmét, különös természete van: nem lehet küldeni, vinni kell. Már magában véve ez is szent teher. Különösen, ha meggondoljuk, hogy 1900 évvel ezelőtt a közlekedési lehetőségek mily kezdetlegesek voltak. És az új Evangélium sokak előtt nem hogy kedves volna, hanem inkább megvetik és ki munkásul szegődött, üldözik, bebörtönözik. A II.-ik Korinthusi levélben maga írja meg szenvedéseit, Krisztus szolgája, ő inkább, mint bárki más: „Több fáradtság, több verezés, több börtön, gyakorta való halálos veszedelem által.” „Ötször kaptam negyvenet egy híján — írja. Háromszor megostoroztak, egyszer megköveztek, háromszor hajótörést szenvedtem, éjt-napot a mélységben töltöttem. Gyakorta való utazásban, veszedelemben, rablók között, pogányok között, pusztában, tengeren, hamis atyafiak között, fáradtságban és nyomorúságban, gyakorta való virasztásban, éhségben és szomjúságban, hidegben és meztelenségben.” Ilyen tengernyi kínok gyümölcsei az európai gyülekezetek. Pedig ezek a könnyebben elviselhető szenvedései az apostoli léleknek. A legsúlyosabb gyötrelmek azok, amelyek magát a lelket emésztik. Amint Pál mondja: „Mindezenek kívül van az én náponkénti zaklattatásom, az összes gyülekezetek gondja. Ki beteg, hogy én is beteg ne volnék? Ki botránkozik meg, hogy én is ne égnék?” (II. Kor. XI. 28. 29.) Amikor a belső, vagy külső veszedelmek miatt meglázul a gyülekezetek élete, a hívek lelkét elfogja a csüggedés, sokakon erőt vesz a félelem és hiába szeretné vinni az Igét, hogy megerősítse az erőtlenedőket, nincs lehetőség reá.

Ilyenkor születnek meg az apostoli levelek.

Szinte látom, mint egykor az első elindulása előtt ott áll újra a tengerparton. Révedező tekintettel néz a ködön át, az európai részen legszebb gyülekezetét: Korinthus keresi. Az írás hatalmával kiáltja át a túlsó partra: „Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek. Minden dolgokat szeretetben menjen végbe.”

Hitet, reménységet, biztatást küld szeretteinek. Őva inti őket: „Ne tévelyegjétek. Jó erkölcsöt megfontanak gonosz társaságok.” (I. Kor. XV. 33.) Ne csüggedjétek el azért, hogy az Evangéliumért szenvedni kell. Krisztus is szenvedett; magam is örömmel viselem a szenvedéseket. Mártírok nélkül az eszmék meg nem termékenyülhetnek. „Az Úr pedig a Lélek és ahol az Úrnak lelke, ott szabadság.” (II. Kor. III. 17.) Ezek a szüntelenül tartó aggodások ihlették meg apostoli lelkét, hogy kedvelt gyülekezetének megírja a világirodalom legszebb énekét, az első Korinthusi levél XIII.-ik részét, a Szeretet dicséretét. Ne engedjétek, hogy elragadjon e világ lelke. Békételen, gyűlölködő étellel magatokban romboljátok a Lélek gyönyörű birodalmát és a Sátán szolgálatában építitek a kárhozat országát. Ne kishitűsködjétek. „Mert a mi pillanatnyi könnyű szenvedésünk igen-igen nagy, örök dicsőséget szerez nekünk.” (II. Kor. IV. 17.) Mert legyenek bár jövendőmondások, eltöröltetnek, vagy akár nyelvek, megszűnnek, vagy akár ismeret, eltöröltetik. Csak egyedül a szeretet az, ami soha el nem fogy. Azért „minden dolgokat szeretetben menjen végbe.” „A szeretet hosszútűrő, kegyes; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik

fel. Nem eszelepszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rózza fel a gonoszt. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem fogy...”

1900 esztendő üzenet. Isten országát énekelte bele a viládba. Mennyi minden elfogyott, elmúlt azóta! A szeretet pedig megvan ma is. Virágos kertjei a békés, dolgozó, keresztény gyülekezetek. Atyámfiai, szerete-hazában, ennek az 1900 éves örökségnek vagyunk a letéteményesei, azért közölünk mindenkinek szót ma is az üdvösség partjáról jövő üzenet: „Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek. Minden dolgokat szeretetben menjen végbe.” Amen.

Pethő István.

Bach és Bartók.

1750 július 28-án — 200 évvel ezelőtt — távozott az örök harmónia honába Bach J. Sebestyén, a világ zeneművészetének egyik legnagyobb alakja. Legnevesebb egyházzenei művei: a János és Máté passio és Karácsonyi Oratórium.

Még jó néhány évvel ezelőtt célul tűztem ki magamnak, hogy összehasonlítom Bach zenéjét a Bartókéval. Főleg rokonvonást kerestem a két zseni között. Tettem ezt azért, mert Bach János Sebestyénnek nem egy művét s így főleg a nagyhatású Wohltempiertes Klavier („a jólhangolt zongora”) preludiumjait és fugáit igen nagy gonddal rendbeszedte, ezéihez utasítást adott és rámutatóit Bartók sok olyan dolgra, ami könnyebbé tette nemcsak a művek megértését, hanem azoknak megtanulását is. Aki ennyi fáradságot vesz magának és aki ilyen szeretettel dolgozik egy 200 évvel ezelőtt élt zeneszerző művein, az nemcsak tisztelte és becsülte nagy elődjét, hanem bizonyára sokat tanult is tőle. Elővettem tehát a két protestáns titán zenei szerzeményeit és kerestem az összefüggést a két Mester művei között. Összefüggés helyett azonban igen nagy ellentétet fedeztem fel.

Rousseau és Schopenhauer szinte nyom nélkül elhangzott mondása jutott eszembe: „Ne az egyént, ne a művét bíráld meg, hanem az abban megnyilatkozó művészetet!” Egy zenemű művészetének megítélése vagy megbírálása azonban nem könnyű, mert bármennyire is igyekszik az ember tárgyilagos lenni, egyéni érzelmeit nem hagyhatja figyelmen kívül, mert a zene elsősorban érzelmeinket foglalkoztatja és nem az értelmet. Már pedig ha a zene nem a szívet foglalkoztatja, hanem az értelmet, akkor ez nem művészet, hanem mesterség. Ilyen körülmények között rájöttem arra, hogy Bachról és Bartókról alkotott véleményeim nem tárgyilagosak, mert nem lehetnek azok.

De még ha tárgyilagosan sikerülne is bírálatot hoznunk, akkor sem tudunk összefüggést találni a két nagyság között. Bach megnyugtató, Bartók nem. Bach zenéje tele van harmóniával, a Bartókéét diszharmónikusnak érezzük. Bach a tonalitásra való utalással fűzi a harmóniák sorait, Bartók műveiben atonalitást tapasztalunk. (Tonalitás alatt azt értjük, hogy egy zenemű bizonyos uralkodó hangnemen alapján áll.) Bach hangszerelése finom, kedélyesség, könnyedség csendül fel a hangszerekből, Bartóknál inkább a komor hangulat, nehézkesség az uralkodó elem. Tehát egészen más, sőt mondhatnám ellentétes a Bach és Bartók zenéje.

Kerestem és találtam is alkalmat, hogy Bartókkal erről a kérdésről személyesen beszélgessek. Egy alkalommal, amikor nála voltam, megkérdeztem tőle, hogy kit tart ő a zene atyamesterének, illetve kinek köszönhet ő, mint zeneszerző — és nem mint zongoraművész vagy népzene gyűjtő — a legtöbbet. Minden gondolkodás nélkül azonnal nyilatkozott, hogy — Bachnak. A válasz azonban nem nyugtatott meg. „Ezt mindenki mondhatja, csak éppen Bartók nem!” — mondtam.

— „Miért?” — kérdezte.

— „Azért — feleltem, mert Bartók szerzeményei

Levél Kocsordról.

Mivel a multkori levelet nem csak Kocsordon, hanem Mátészalkán is szívesen olvasták, sőt Zalaegerszegről és Balassagyarmatról is azt írták, hogy jól esett olvasni egyházközségünkről, hát, gondolom, írok még egy levelet.

Először is azt írnám meg, hogy multkori levelem óta kik fizették ki az Unitárius Élet hátralékát.

Boros Sándor, Csanálóssy György, Jakab Á. Dezső, Jakab Cs. Géza á 12.— Ft. Jakab M. Gyula 4.— Ft. Jakab Zs. János, Jakab P. József, Özv. Katona Ferencné, Özv. Kiss Andrásné, Kiss Bernát, Török Gáspár, Varga Lajos, Zséder István á 12.— Ft., végül Nyírcsaholyból Szerencsi Ferencné sz. Zséder Juliánna 12.— Ft. Itt említem meg, hogy multkori levelemben írt Jakab H. Józsefné tévesen került a névsorba, ilyen nevű hívünk nincs is, az, aki fizetett, Bakos H. Józsefné volt. Akik e levél megírása után fizetnek, azok nevét majd egy következő levélben írom meg.

E sorok írója már három hónapja van Kocsordon. Ez alatt az idő alatt ellátásáról a hívek gondoskodtak és gondoskodnak ma is. Még eddig mindenkire csak egyszer jutott a sor, ebből az látszik, hogy elég sok az unitárius család s még az is, hogy mindenki szívesen ad, senki sem vonja ki magát alóla.

Lássuk, mit mondanak az anyakönyvek e három hónapról? Temetés ez alatt az idő alatt nem volt egy sem. Más vallásra tértek át ketten, unitárius vallásra tértek hárman, volt egy esküvő, az Imre Erzsike meg Főrizs Sándor lakodalma. Született ez idő alatt két unitárius leányka, névszerint Jakab Margit és Kádár Csilla, de ha hinni lehet a gólvának, lesz még az idén unitárius újszülött. Így is a szaporulat 3 hónap alatt három.

Az egyházközség legidősebb tagja Ajtai Gerzson bácsi a maga 88 esztendejével. De ha vasárnap délután meglátogatja az ember, még ül a kapu alatt s olvassa a Bibliát. Náluk különben már négy generáció unitárius, névszerint: Ajtai Gerzson, ennek fia: Ajtai Endre, a mostani egyházi s végül ennek a lánya: Ajtai Marika. Mondják, hogy ha Endre házat épít, az olyan lesz, hogy még egy fiú legalább elférjen benne. Majd meglátjuk! Végül csak annyit szeretnénk megkérdezni, van-e még valamelyik eklézsiában négy generáció unitárius egy őscsaládban, vagy ilyennel csak mi dicsekedhetünk?

Atyafiságos üdvözzel: Dr. Jakab Jenő lelkész.

BRASSAI SÁMUEL TANÁRI BEIKTATÁSA EGYKORU TUDÓSÍTÁS SZERINT.

Az Erdélyi Hiradó 1837. évi március hó 4. napján megjelent 18. számában az „Erdély és Magyarország” rovatban, Kolozsvárról, március 2. napjáról keltezetten a tanári beiktatásról az alábbiakban számol be.

„Ugyanazon napon tartatott Kolozsvártt az unitáriusok fő iskoláiban Brassai Sámuel úrnak történelmi köztanítói tisztébe való ünnepélyes beiktatása. Fő curátor f. fejevármegyei főispán, vargyasi Daniel Elek úr, mint beiktató főcurátor, velős beszédében előadván előbb a' professori hivatal fontos elhivatásáért, ezután Brassai Sámuel úr békőszöntő fontos beszédében kijelelte a' nevezetesebb historicusokat Herodotustól elkezdve korunkig le; minden idő' s nemzet historicusai érdemeit rövid jól talált vonásokkal karakterizálta, mindenütt kijelelvén, mi kölcsönös befolyással volt az idő lelke maga historicusai formálására. Ezen tudós beszéd el nem fogult, helyes ítélettel öszve kapcsolt széles olvasottságot bizonyított' s azt a' minden rangú' s különböző vallásu számos hallgatók köztetszése követte. Az új professort az iskola' s tanítói kar részéről azon fő iskola rector professora, Székely Sándor úr fogadta el, ki i rövid beszédében előadta, hogy e' kis hazában mintegy 50 ezer lelkekre menő unitáriusokat, mint hajdan a' spartabelieket, 3 századok óta az idő viszontagságai közt, egyszerű erkölcsök' s szoros fenyítéki rendtartás tartotta fenn, ezért tanítókul ezúttal is egyesített erővel igyekezzenek az ifjúság nevelésében eddigi becsületüket fenntartani. A' beszédeket a' tanuló ifjúság gyöngvörködtető muzsikával elegy harmóniás éneke váltotta fel.”

mások, sőt teljesen ellentétben állanak Bach elgondolásaival.”

— Másnak tényleg más, — adta meg a felvilágosítást, — de ellentétben nem állanak Bach elgondolásaival, hanem műveim a Bach elgondolásainak egyenes folytatása. Bach főleg a horizontális zenének, az ellenpontnak, a polifóniának volt a megtestesítője és a vertikális zenét nem dolgozta teljesen ki. Már pedig a Bach óta eltelt 200 esztendő a vertikális zene felé hajlik s így az akkordokat, a harmóniát tovább kell fejleszteni.”

— „Ez lehet, de a Bartók-zenében atonalitást tapasztalunk s ez mégis csak teljesen ellentétben áll Bach elgondolásaival.”

— „Az atonalitás-vád ellen pedig a leghatározottabban tiltakozom.”

... Hosszas volna leírni az akkori beszélgetésünket, de rövidesen rájöttem arra, hogy mennyire másképpen ítél meg az ember egyes műveket, ha a szerző szemszögéből nézi azokat. De az is megrögződött bennem s most még jobban, mint azelőtt, hogy tárgyilagossá bírálat egy zeneműnél teljesen lehetetlen. Összevetve a Bartók és az én megállapításomat, most már rájöttem arra, hogy van összefüggés a két nagy zenei Titán elgondolásaiban.

Mindkettőnek zenei gondolatait erő, egyszerűség, őszinteség jellemzi. Mindkettőnek szívügye a zene. Egy gondolata sem hivalkodó. Lelküknek hamisítatlan szavait jegyezték fel. Tiszta és szeplőtelen minden ütemük. A népszerűség kedvéért meg nem alkuszhatnak, nem áhítoznak tapsokra s nem szomjúhozzák a dicsőséget. Nemcsak zenei szórakozást, hanem művészi táplálékot is igyekeznek nyújtani. Okos zenéjükben a melódia, ritmus és harmónia egyenlően fontos, az észnek hideg kombináló munkája mellett a szív és kedély őszinteségét is csodálhatjuk.

Ezekkel a gondolatokkal emlékezünk az evangélikus Bach halálának kétszázadik és az unitárius Bartók halálának ötödik évfordulóján.

Weress Ákos.

Brassai végrendelete.

1897. április 16. (Nagypéntek.) Ma írta meg Brassai Sámuel úr végrendeletét, illetve készítette s írta alá. Ugyanis Csegezi Mihály és neje legközelebbi rokonai Tordáról tegnapelőtt bejöttek látogatásra, miután én is üzentem volt, Csegezinével, Albert Ilkával az öreg közölte, hogy végrendeletet akar csinálni a státus érdekében. Délben Csegeziék nálam voltak ebéden, ebéd közben Ferencz József püspök is átjött s megbeszéltük a teendőket. A végrendelezésnél közreműködésre Gál Jenőt (táblabíró) püspököt és engem bízott meg.

Gál Jenő kir. táblabíró meg is írta a végrendeletet s felkérte tanunak Fekete Gábor kir. táblai elnököt és Dr. Farkas Lajos egyetemi rectort. Ma reggel elhozta Ferencz József püspökhöz, hol mi hárman abban állapodtunk meg, hogy Jenő egyedül vigye be az öreghez s olvassa fel s kérjen időt. Azzal jött vissza, hogy az öreg teljesen elfogadta: „Rövid és precíz” s fél tizenkettőkor menjünk be aláírás végett.

Fél tizenkettőkor tehát megjelentünk, Ferencz József püspök, Fekete Gábor, Gál Jenő, Dr. Farkas Lajos és én. Gál Jenő felolvasta, az öreg kijelenté, hogy teljesen elfogadja.

En a párnával a derekát felemeitem, az ápolónő a párnákat aláigazította s míg én így tartottam, Gál Jenő a végrendeletet egy kis táblán elébe helyezte, de nem látta, hová írja, a püspök odaadta szemüvegét, de ezzel sem látott, csak keveset, ezzel az aláírása nagy bajjal történt meg — mindig mondanom kellett, hogy melyik betűt írta le. Végül az öregúr átadta az értékeket tartalmazó útításkáját, melyet Fekete Gáborral leltároztunk: összesen 23.502 forint. Ebből hagy a tordai gimnáziumra 12.000 forintot, a többit a kolozsvári iskola építésére. A végrendeletet a püspök úr magához vette a Consistoriumhoz való beadás végett, a táskát az értékekkel az öreg úr kívánságára nálam maradt a leltár egyik példányával. Áldott legyen neve örökre.

(Néhal Benczédi Gergely volt kolozsvári kollégiumi tanár naplójegyzetel.)

Júliusi kalendárium.

Július 30-án született 1836-ban az udvarhelyszéki Tarcsafalván Simén Domokos, egyik legkiválóbb egyházi írónk, aki a kolozsvári theológiánkon a bibliai tárgyak tanára volt. Anyai részről nagy egyházi jöltevőnk, Augusztinovich Pál családjából származott. Ő volt az első ifjaink közül, aki külföldi hittestvéreink által alapított ösztöndíjban először részesült. Külföldi tanárai között volt többek között **Martineau Jakab**, a nagy unitárius hitszónok is, akinek halála 50. évfordulójáról a közelmúltban emlékeztünk, szelleméhez méltó ünnepély keretében. Simén a szabadelvű vallásos irányzat egyik legjellegzetesebb harcosa volt, aki az avult teológiai felfogás ellen éles küzdelmet folytatott.

Mintha csak az új idők előszelének friss fuvallata áradna abból az emlékezetes megállapításából, amelyet a Protestáns Egylet 1872-ben tartott második közgyűlésén tartott előadásában tett, amikor többek között ezeket mondotta: „Egy olyan vallásrendszer, amely magát örök igaznak és változhatatlannak tartja, s amelyben a szabad mozgás és haladás akadályozva van, teljesen ellenkezik a tudománnyal és az ezzel járó szabad kereszténységgel.”

Jeles egyházi folyóiratunknak, a „Keresztény Magvető“-nek 1874-től néhai Ferencz József püspökkel, majd Péterfi Dénes, hajdani kolozsvári lelkészünkkel egyik szerkesztője, egyben legfáradhatatlanabb munkatársa volt.

Említésre méltó munkái: „Bibliai tanulmányok“, „Az ihletés“, „Új-szövetségi iratok története“, „Evangéliumi csodák“, „Szentháromság története“, „Messiási remény.“

Munkásságáról Ballagi Mór, a nagynevű nyelvtudós, ismert szótárszerkesztő és kiváló teológus is annakidején a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott s rendkívül meleg szavakkal méltatta Siménnek a szabadelvű protestáns irodalom művelése terén szerzett érdemeit.

1878 szeptember 9-én halt meg az udvarhelyszéki Kiskadácsban, ott is temették el. A „Keresztény Magvető“ egykori tulajdosa szerint végülisztességén olyan nagy tömeg vett részt, „amilyent a Nyikó völgye egy század óta nem látott temetésen összeseregleni.“

Dezséry László budapesti óbudai lelkészt választotta meg a bányai evangélikus egyházkerület püspökévé.

A felszentelési ünnepély folyó évi június hó 27-én délelőtt folyt le a Deák-téri templomban. Az új püspököt egyházunk nevében: Dr. Csiki Gábor püspöki helynök üdvözölte.

Nyiredy Szabolcs vegyész-mérnököt és feleségét, Kolgyári Ildikót a Gondviselés fiúgyermekkel áldotta meg. Neve: Szabolcs. A jó Isten áldása legyen az újszülöttn és az örövendező szülőkön.

Dr. Lőrincz Ákos bázakerettyei orvos afia nemes szíve sugallatára 220 forintot adományozott a következő célokra: templomra 100, papi segélyekre 100, diákakcióra 20 forint. A jószívű adakozót szereti az Úr!

Néhai Kahlfürst Imre volt érdemes kolozsvári presbiter, atyánkfia emlékére 100 Ft-ot adományozott az „Unitárius Élet“ missziói céljaira egyik kedves olvasónk, aki megboldogult afia emlékét szerető kegyelettel őrzi, mindazokkal együtt, akik néhai afia egyházépítő munkásságának annakidején örövendező részesei voltak. Isten áldása legyen a kegyes adakozón.

Dr. Zsakó István afia nagy érdekességű indítványt tett egyházunk nagyjaira, egyházközségeink történelmére vonatkozó relikviák, fényképek, rajzok, stb. gyűjtésére. Egyházköri Tanács az indítványt örömmel tette magáévá s annak végrehajtásával indítványtevő afiát bizta meg. Dr. Zsakó István afia egyébként több, néhai boldogemlékű hitvesének, Árkossy Liviának hagyatékából származó és nagynevű püspökeinket ábrázoló fénykép és rajz adományozásával nyitotta meg az adakozások sorát. A nemeslelkű adományért az Egyházköri Tanács jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánította.

A Tanács ezúton is felhívja egyházközségeink vezetőségét, hogy híveinket a nagyjelentőségű mozgalomba való részvételre a maguk részéről is hívják fel.

Az **Unitárius Asszonyok Bibliaköre** június 12-én tartotta az őszi idény előtt záró összejövetelét. — Uzoni Gyuláné számolt be a Bibliakör megbízásából a kör idei munkásságáról. A bibliakör a folyó évben 35 összejövetelt tartott, amelynek során a bibliamagyarzatokon felül értékes, tudományos előadásokban és művészi számokban is volt részük a kör tagjainak. A Bibliakör köszönetét nyilvánította Dr. Csiki Gábor püspöki helynöknek és feleségének, kik, miként a múltban, az idén is vendégszerető lélekkel bocsájtották otthonukat a Bibliakör rendelkezésére.

Pestszentlőrinci gyülekezetünk szépen sikerült evangélikációt tartott július 2-án. **Pálffy Ferenc** soroksári afia bensőséges hangú megnyitó szavai után **Bencze Márton** Duna-Tiszaközi szórványlelkész evangélikázt a halhatatlanság kérdéséről. Rendkívül elmélyült tanulmányra valló, mélységes hitből fakadó előadását a szép számú gyülekezet áhítatos figyelemmel és meggazdagított lélekkel hallgatta.

Egyik református asszonyvendég megrázó erővel tolmácsolta néhai Podmaniczki Pál „Az új zsoltár“ c. költeményét, majd a gyülekezet apró tagjai, az ötéves Kisgyörgy Kati, Balogh Éva és társai szavalaikkal és énekkel gyönyörködtették a hallgatóságot. Pethő István lelkész költői lendületű záróbeszédeben köszönte meg az egybegyűtteknek a kánikula dacára is megnyilatkozó érdeklődését és a megjelenést.

ERDÉLYI POSTA.

Az **Unitárius Teológiai Kar** hallgatói a félévi kollokviumi kötelezettségeiknek jó eredménnyel az előírt időben eleget tettek. Az egyes karok hallgatói meghatározott számú csoportokba szervezve, kollektív tanulás alapján, verseny formájában tettek eleget kollokviumi kötelezettségeiknek. A Protestáns Teológiai Intézet kollokviumi vizsgaversenyét az **Unitárius Teológiai Kar III. évfolyamának** csoportja nyerte meg 9.46-os általános eredménnyel! A csoport tagjai, akik ezt a szép eredményt kiharcolták: Gergely János, Németh Sándor, Sándor Bálint, Simén Domokos és Török Áron. A csoport a kultuszminisztérium által utalt öt állami ösztöndíj jutalomban részesült.

A **R. N. K. Egyetemi Foku** Protestáns Teológiai Intézetnek unitárius tagozata három jelöltet avatott doktorrá: **Kövári Jakab** brassyi lelkészt az ó-szövetségi, **Lőrinczi Géza** homoródmácsi lelkészt az új-szövetségi és **Lőrinczi Mihály** teol. tanárt az ó-szövetségi szakcsoportokból.

Ekárt Andor csehétfalvi lelkész, theol. m. tanár lemondott lelkész-köri elnöki tisztéről. Utódját a legközelebbi Főtanács alkalmával tartandó lelkész-köri közgyűlés fogja megválasztani.

Megjelent a Konfirmációi Káté. E. K. Tanács vallásügyi minisztérium engedélye alapján kiadta változatlanul az 1947-ben átdolgozott **Ferencz József-féle Konfirmációi Kátét.** Egyházi főhatóság az énekeskönyv és imádságos könyv kiadását vette tervbe.

Gálfi András alsófelsőszentmihályi lelkész (Torda vm.) nyugalmabavonulási kérését az egyházi főhatóság folyó évi április 1-i határidővel elfogadta. Az egyházközség a megüresedett lelkészi állásra **Rostás Dénes** bölöni lelkészt afiát hívta meg.

Borsai Jenő, a Fogaras—Nagyszeben-i társegyházközségek lelkésze, egyetemi tanulmányainak folytatása érdekében állásáról lemondott. A lelkészi állás betöltése folyamatban van.

Dr. Kis Elek püspök urat beválasztották az országos békevédelmi bizottságba, mely az ország területén működő összes békevédelmi bizottságok összefogó és képviselői szerve.

Megkezdődtek az esperesi vizsgálatok az összes egyházkörökben. Az eddigi jelentések alapján megállapítható, hogy egyházközségeink valláserkölcsi élete elmélyült, a hívek áldozatkésztsége, közterhek viselése, belső gyülekezeti munka mindennél példászerű.

UNITÁRIUS ÉLET

A lap tulajdonosa a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Csiki Gábor.

Évi előfizetési díja: 12 forint.

Budapest, IX., Hőgyes Endre-utca 3.

Nyomta: Máté-nyomda Áll. Váll.

F. v.: Mészáros J.